

Současný stav spisové služby a její kontrola

Martin Šisler

Praha, 10. 11. 2015

Legislativní rámec a předmět kontroly

- na základě ustanovení § 71 odst. 1 písm. b) zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě
- v souladu se zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)

Předmět kontroly:

- výkon spisové služby dle ustanovení § 63 až § 70 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, dle vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby a dle národního standardu pro elektronické systémy spisové služby

Vyžádané dokumenty:

- dokumentace o ERMS (typový spis)
- spisové a organizační normy původce
- vzorek namátkově vytipovaných spisů a dokumentů dle evidenční pomůcky

Metodika pro kontrolu

- Metodický návod pro kontrolu výkonu spisové služby vedené prostřednictvím elektronického systému spisové služby u veřejnoprávních původců (http://digi.nacr.cz/?page_id=479)
- doporučený kontrolní seznam pro ověření klíčových požadavků platné právní úpravy pro výkon SSI vedené prostřednictvím eSSI
- vybrané požadavky dle zákona č. 499/2004 Sb., vyhlášky č. 259/2012 Sb. a národního standardu pro elektronické systémy spisové služby
- neobsahuje úplný výčet požadavků na eSSI

Požadavky

- Základní údaje o původci a jeho eSSI
- Zveřejňované informace
- Povinné náležitosti spisového řádu
- Dokumentace o eSSI
- Příjem dokumentů
- Kontrola přijatých dokumentů
- Evidence přijatých dokumentů
- Rozdělování a oběh entit
- Vyhotovení, vyřizování a uzavírání dokumentů a spisů
- Odeslání dokumentu
- Zálohování a obnova dokumentů a metadat
- Bezpečnost eSSI
- Transakční protokol
- Ostatní (evidence kvalifikovaných certifikátů, export a import XML pro výměnu dokumentů a jejich metadat mezi eSSI, export a import spisového a skartačního plánu)
- Vyřazování dokumentů a jejich předávání k trvalému uložení archivu

Hlavní poruchy a nedostatky:

- **spisový řád** neodpovídá platným právním předpisům a často ani vlastnímu výkonu spisové služby
- nevyhovující **spisový a skartační plán** (hesla označují pracovní postup, nikoliv věcnou skupinu - „vyřízeno postoupením“, „a.a.“, , nekonkrétně stanovené věcné skupiny - např. „ostatní“, „různé“, „běžná korespondence“, „došlá pošta“, „odeslaná pošta“ , dokumenty řazený do nesprávných věcných skupin – hrozba zničení významných informací a potenciálních archiválií, skartační znaky nejsou diferencovány podle závažnosti obsahu dokumentů, v praxi využíváno jen malé procento spisových znaků – známka nevyhovujícího spisového plánu)
- přistupovat ke spisovým normám, jako ke strategickým interním dokumentům původce
- pravidly stanovenými ve spisových normách se musí řídit všichni zaměstnanci (zajištění školení)
- doporučujeme zasílat spisové normy Národnímu archivu k připomínce
- **Dokumentace o eSSI** – obvykle sestavována těsně před kontrolou, ne vždy kompletní
- původce by měl mít dokumentaci shromážděnou bez ohledu na příchod archivních inspektorů
- absence kontroly **autentizačních prvků** u doručených dokumentů, popř. neukládání výsledku ověření autentizačních prvků
- v **evidenci dokumentů** není uvedena informace o vyřazení dokumentů ve skartačním řízení, resp. o jejich předání do Národního archivu

Současný stav spisové služby ve světle závěrů z kontrol

- **přístup** do eSSI není umožněn na úrovni referentů, ale pouze na úrovni sekretariátů (uzlů)
- **vnitřní oběh spisů** pouze v listinné podobě – informace o změnách a oběhu nejsou v eSSI zaznamenány - umělé vytváření hybridních spisů - systém eSSI není plně využíván, nadále slouží převážně jako **elektronická evidence** dokumentů
- spisy nejsou po vyřízení **uzavírány**
- dokumenty v digitální podobě nejsou převáděny nejpozději v okamžiku vyřízení a uzavření dokumentu/spisu do **výstupního datového formátu**
- uzavřené spisy a vyřízené dokumenty nejsou **ukládány** v digitální spisovně, nýbrž zůstávají u svých zpracovatelů, popř. u jejich nadřízených nebo na uzlech (sekretariátech)
- eSSI neumí **exportovat spis**, neumožňuje vedení **typových spisů**, neukládá informace o všech pokusech o **narušení systému**, neumí znázornit **transakční protokol** a neukládá automaticky jeho **denní obsah** v PDF/A, neumožňuje **export a import XML** pro výměnu dokumentů a jejich metadat mezi eSSI, export a import spisového a skartačního plánu ani export nebo přenos dokumentů a jejich metadat do archivu v rámci skartačního řízení

Závěrečné shrnutí:

- řádně nastavený výkon spisové služby umožňuje původcům efektivně a produktivně vykonávat svoji činnost
- spisová služba by měla být základním nástrojem pro zajištění kontinuity administrativních úkonů a transparentního úřadování
- přistupovat k eSSI, jako ke klíčovému informačnímu systému, který se dotýká všech činností původce
- důraz na kontrolu plnění smluvních závazků ze strany externích dodavatelů eSSI
- v rámci organizační struktury původce pevně stanovit odpovědnost za výkon spisové služby
- útvary mající na starosti výkon spisové služby – včetně správních archivů - součástí odboru hospodářské správy, vnitřní správy, interního auditu, administrativního, legislativního, bezpečnostního, personálního, u některých původců samostatné oddělení
- obsáhlý výčet organizačních útvarů naznačuje, že většina původců si se spisovou službou „neví rady“

Současný stav spisové služby ve světle závěrů z kontrol

- hlavním předmětem činnosti odboru je řada jiných agend a spisová služba se často ocitá až na posledním místě
- při povaze této agendy je logické, že nadřízený pracovníků spisové služby nemusí být vždy vyškolen v administrativní práci, v důsledku čehož pak může dojít k podcenění významu řádného výkonu spisové služby a smyslu uchovávání dokumentů
- vedení původců by mělo věnovat více pozornosti organizačnímu začlenění a kompetencím útvarů odpovědných za výkon spisové služby a s tím souvisejícímu odpovědnému výběru kompetentních pracovníků
- Národní archiv doporučuje takové organizační začlenění, které umožní pracovníkům spisové služby co nejefektivnější ovlivňování jejího výkonu

Pozitivní důsledek probíhajících kontrol:

- intenzivnější komunikace mezi Národním archivem a veřejnoprávními původci
- původci se na Národní archiv obracejí s konkrétními dotazy
- viditelná snaha a vůle řešit neuspokojivý stav spisové služby